

Kuran Ayetlerine Anlam Vermede Keyfilik – 4 (İbrahim as ve Kible)

Yayınlanma Tarihi: 16 Mayıs 2020

Önceki keyfilik yazıları, bazı başlıklar altında dikkate alınmaması durumunda oluşan anlam facialarına dikkat çekiyordu. Bu yazıda ise din adamlarının yazdıkları meal ve bina ettikleri anlamlar üzerinden kitlelerin zihinlerinde yer etmiş bir algıya dikkat çekilecektir.

Yazıda, öyle detaylı tahlillere girilmeyecektir. Zira kafaları tersine döndüren gerekçeler önemli ölçüde hazırlanmış, minareler çeşitli kılıflara sokulmuştur. Dolayısıyla hangi delil getirilse de kabuk üstüne kabuk bağlamış müktesebatın kırılmasına güç yetirmek neredeyse olanaksız hale gelmiştir...

Ancak ileriki satırlarda yer alan tespit, düz mantıkla ve olması gereken Kur'an tahayyülü ile üzerinde düşünüldüğünde, barındırdığı çelişki hemen kendini ele verecek türdendir...

Bilineceği üzere, halihazırda Müslüman olarak anılan toplulukların şu konuda ortak görüşü bellidir: "Allah Resuller ile farklı kavimlere farklı dinler göndermiştir. *"İbrahim"* olarak adlandırılan bu farklı dinlerin tümü meşru olup, Kitapları olduğu gibi şariatleri ve Kibleleri de farklıdır."

Bu çerçevede; **[1]**

- İbrahim as Mekke'deki O Beyt'i yani Kâbe'yi inşa etmiş ve insanları buraya davet etmiştir.
- Musa as ise Ben-i İsrail'i Jerusalem'e (Kudüs) götürmüştür.
- İbrahim'den sonra, Muhammed'e kadar aradaki tüm resuller görevlerini Jerusalem'de yapmışlardır.
- 20 asır önce ortaya çıkan İsa'da dinini Jerusalem'de açıklamıştır.
- Son Nebi ve Resul olan Muhammed as, Mekke'de Resul seçilmiştir. Bakara suresi 143-144 ayetleri inene kadar, onun Kiblesi de Jerusalem'dir (Kudüs). Bu ayetlerin inmesiyle kible olarak Mekke'ye yönelmiştir.
- Merkezin İbrahim zamanındaki Kâbe'den Kudüs'e nasıl ve ne zaman döndürüldüğünün delilleri meçhul olsa da**[2]**bu işin olduğuna kesin inanılır. Dolayısıyla Kudüs Müslümanların ilk Kiblesi, Mekke ise ikinci kiblesidir!..

Bu algı; Kur'an'cı, rivayetçi, tasavvufçu, gelenekçi, modern tüm kendisini Müslüman olarak tanımlayanların ittifak ettikleri ortak görüştür.

Tüm bu algının dayanağı Bakara 2/143-144 ayetleridir...

Bakara 2/143

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعَ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِّعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ

Böylece, sizler insanlara birer şahit (ve örnek) olasınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi orta bir ümmet yaptık. Her ne kadar Allah'ın doğru yolu gösterdiği kimselerden başkasına ağır gelse de biz, yönelmekte olduğun ciheti ancak; Resûl'e tabi olanlarla, gerisingeriye dönecekleri ayırd edelim diye kible yaptık. Allah, imanınızı boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz Allah, insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir. (Diyanet Meali)

Bakara 2/144

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

(Ey Muhammed!) Biz senin çok defa yüzünü göğe doğru çevirip durduğunu (vahiy beklediğini) görüyoruz. (Merak etme) elbette seni, hoşnut olacağın kibleye çevireceğiz. (Bundan böyle), yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir. (Ey Müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzünüzü hep onun yönüne çevirin. Şüphesiz kendilerine kitap verilenler, bunun Rabblerinden (gelen) bir gerçek olduğunu elbette bilirler. Allah, onların yaptıklarından habersiz değildir. (Diyanet Meali)

Yukarıdaki mealin mantığı, aynıyla diğer tüm çevrilere de hâkimdir. Vahyin kelimelerinde adı geçmese dahi, hazf edilen hikâyenin muhatabı Muhammed as kabul edilmiştir. Bu durum okuyucuya parantez ile yansıtılır. Haliyle Muhammed as'e bir kible değişikliği yaşatılacaksa ortada meşru iki Kible olmalıdır. O yer, geleneğimizin İsrail olarak tanıttığı Yakub'un da yaşadığı yer olduğuna inanılan Kudüs'tür. Yakup bu şehre yarım günlük mesafede, Jaruselah şehrinin 63 km kuzeyinde, iki dağ arasından geçen bir nehrin iki kıyısına kurulmuş Nablus'ta ikamet etmiştir. **Tevrat'a göre Yakup'un burada oturuyor olması bu bölgenin dedesi İbrahim'e vaat edilen Arz-ı Mevud oluşundan dolayıdır...**

Bugün hiçbir Müslüman İbrahim as'ı tanımazlık edemez. Zira İbrahim as, ilk günden beri var olan Mekke'deki O Beyt'in ikinci banisidir...

Bakara 2/127

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Hani İbrahim, İsmail ile birlikte evin (Kâbe'nin) temellerini yükseltiyor, “Ey Rabbimiz! Bizden kabul buyur! Şüphesiz sen hakkıyla işitensin, hakkıyla bilensin” diyorlardı. (Diyanet Meali)

Bu ayeti tüm tefsirler, Kâbe'nin Nuh tufanında yıkıldığına ve İbrahim'in de o yapının temeli üzerine binayı yeniden inşa ettiğine delil getirir.[3] Dolayısıyla herhangi bir Müslümana, “İbrahim Mekke'deki Kâbe'yi mi yükseltti yoksa Jerusalem'deki Mescidi mi?” şeklinde bir soru yöneltirse kesinlikle “Mekke'deki O Beyt, Kâbe” cevabı alınacaktır.

Geleneksel anlayışımıza göre de İbrahim as kesinlikle Mekke'deki Kâbe ile irtibatlıdır ve Makam-ı İbrahim[4] buradadır.

Bunun temelinde; Allah (cc)'ın İbrahim'e, onu insanlara önder yapacağı vaadi yatar...

Bakara 2/124

وَإِذْ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ

Bir zaman Rabbi İbrahim'i birtakım emirlerle sınamış, İbrahim onların hepsini yerine getirmiş de Rabbi şöyle buyurmuştu: “Ben seni insanlara önder yapacağım.” İbrahim de, “Soyumdan da (önderler yap, ya Rabbi!)” demişti. Bunun üzerine Rabbi, “Benim ahdim (verdiğim söz) zalimleri kapsamaz” demişti. (Diyanet Meali)

Tartışmasız anlaşılacağı üzere İbrahim as, bu müjdenin konusu olan önderliği, soyu için de talep etmiştir. Ayette bu talebe verilen cevap da bellidir...

“Zalimler, sözümün kapsamına girmez.”

Ardından, İbrahim as'e verilenlere uyulması bakımından bir de sefihlik[5] ölçüsü konulur.

Bakara 2/130

وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

Kendini bilmeyenden başka İbrahim'in dininden kim yüz çevirir? Andolsun, biz İbrahim'i bu dünyada seçkin kıldık. Şüphesiz o ahirette de iyilerdendir. (Diyanet Meali)

Şu ayetin konusu ise İbrahim as'in, aldığı önderlik müjdesini sürdürecektir olan soyuna vasiyetidir.

Bakara 2/132

وَوَصَّي بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ

İbrahim, bunu kendi oğullarına da vasiyet etti, Yakub da öyle: “Oğullarım! Allah, sizin için bu dini (İslâm'ı) seçti. Siz de ancak müslümanlar olarak ölün” dedi. (Diyanet Meali)

Ayette sonraki nesil olan Yakub'un da çocuklarına, İbrahim'e verilenleri vasiyet olarak aktardığının belirtilmesi bir bakıma vasiyeti pekiştirmektedir.

Demek ki İbrahim **ası**ldır. O'na uymayanların, soyundan olanları **zalim** diğer insanlardan olanları ise **sefih** olarak tanımlanmıştır...

İbrahim'e verilen nedir?

O'na verilen, Millet-e İbrahim çatısı altında, diğer Resullerden farklı ve bağlayıcı olarak Hac konusudur. Ayette “Yoluna gücü yetenlerin o evi (beyti) haccetmesi, Allah'ın **insanlar** üzerinde bir hakkıdır.”[6] cümlesinde ifade olunan bu temel konudur. İbrahim (as)'ın, sadece kendinden sonra gelecek Nebî ve Resulleri değil tüm insanlığın

Allah’a olan borcunu; **yeri, zamanı ve menasikleri ile bir bütün olarak ilgilendiren Hacc bildirisi**, onun değişmez alameti farikasıdır...

Konuyu dağıtmadan üzerinden geçtiğimiz ayetlerin haberlerini hatırlayacak olursak...

- Allah, İbrahim’i insanlığa imam/önder yapıyor. (Bakara 2/124)
- İbrahim bunu soyu için de istiyor. (Bakara 2/124)
- Allah, soyundan çıkabilecek zalimlerin bu ahde erişemeyeceğini belirtiyor. (Bakara 2/124)
- İbrahim O Beyt’in kurallarını (el kavaid) öğreniyor ve haccın menasiklerini tüm insanlığa ilan edip onları çağırıyor. (Hac 22/26-27)
- Allah, İbrahim’in dininden ancak sefihler yüz çevirir buyuruyor. (Bakara 2/130)
- İbrahim, dinin tüm gereklerini kendi oğullarına vasiyet ediyor. (Bakara 2/132)
- Torunu Yakub da İbrahim’in dinini kendi oğullarına vasiyet ediyor... (Bakara 2/132)

Şimdi sorumuzu soralım!..

- **O beyt neresidir?**
- **O yer Mekke’deki Beyt ise İbrahim, İsmail ve Muhammed dışındaki diğer resullerin bu beyt ile ilişkileri nedir?..**

Yukarıda belirtilen ilgili ayetler son derece açık şekilde ortada dururken, ne geleneğimizde ne de günümüz din adamları arasında; İbrahim soyundan olan tüm Resullerin de İbrahim’e uyması, insanlığın önderleri olarak Hac farızasını Allah’ın belirlediği ve kendilerine vasiyet edilmiş yer, zaman ve şekillerde yerine getirilmesine öncülük eden önderler olması gerektiği üzerinde durulmaz...

Din anlayışımıza göre, İshak ve İsa (as) arasındaki tüm resuller bölgesel ve kavmi bir kisveye büründürülerek alternatif mekanlarda konumlandırılmıştır...

Eğer aktarılan bilgiler doğruysa; **ya söz konusu edilen ayetler yanlışdır (2/132) ya da görevi yerine getirmediği ya da getirmek için mücadele etmemiş durumdaki anılan o muazzez resuller zalim ya da sefih sayılmalıdır (2/130) !..**

Konuya şöyle de yaklaşabiliriz... Açık ayetler karşısında, *mevcut İslam anlayışı* doğrudur denilecekse, bu durumda vahiy çelişkili duruma gelmiş olmaz mı?

.....

Müslüman Din Adamlarının bu ve benzeri sorulara getirdikleri delillerin tümü, Yahudi ve Hristiyanların oluşturup kutsallaştırdıkları kitapları ve tarihi kaynaklarından yapılan alıntılar olmaktadır.

İslam alemi olarak tanımlanan kitlenin zihinlerini tamamen kuşatmış olan anlayışların; oluşturulmuş İsrailiyat malzemeleri yanı sıra hadis ve rivayetlerle elimizdeki vahyin üzerine biçilen yeni bir din elbisesi[7] olması şüphesi ürkütücüdür.

İçinde zerrece şüphe ve çelişki barındırmaması gereken bir Kitab’a inanmak isteyen biri; hal böyleyken önündeki kitaba mevcut din algıları üzerinden nasıl inanıp güvenebilecektir?

Sonuç:

Gelinen noktada, geleneksel din anlayışımız tüm ayrılıklara mavi boncuk dağıtarak onları meşrulaştırmış ve soruların yanıtlarının sadece Kur’an’dan alınması gerekliliği metodunu rafa kaldırmıştır.

“Tüm soruların cevapları Kur’an’da olmalıdır” anlayışı ile ele alındığında Kur’an’da anılan tüm resullerin şehirlerin anası (ümmiyye) ile ilişkisinin bulunması zorunludur. Orası insanlığın (Müslümanların değil) toplanma merkezidir.[8] Bunun dışındaki tüm kurguların İsrailiyat ve rivayetler dışında Kur’an ile hiçbir bağlantısı söz konusu değildir.

Kible değişikliği konusu derin çelişkiler içermektedir. Rivayetler ile üretilmiş tarihsel veriler tatmin edici değildir. Müslümanların, “Kudüs ilk Kibledir” anlayışını Tevbe 9/107 de belirtilen (مَسْجِدًا حَرَامًا) Mescid-i Dirar olgusunun karşısına oturtup tartışması gerekirken, Yahudi kurgusu ve Emevî siyasetiyle şekillenmiş tarihsel rivayetler, vahyin üzerine hakim kılınmıştır.

Her şeyden, herkesten hatta vahiyden şüphe edip onu dahi düzeltmeye soyunan din adamları, malum Kur’an tarihindeki figürlerden zalimliğiyle bilinen kişilerden ve onların baskısıyla oluşturulmuş dönüşümlerden en ufak bir şüphe duymamaktadır.

Başta Müslümanlar olmak üzere hemen hiç kimse, O vahyin bilgisini maalesef; arkeolojiye, tarihe, rivayet ve hadislere ya da bilime onaylatmadan kabul etmemektedir. Yani gerçeğin kuşattığı şeyler gerçeğin kendisine amir kılınmaktadır.

Allah’ın muttakilere yol gösterici ve insanların tüm sorunlarına çözüm olması için indirdiği kıstaslar; mistik alandan çıkarılıp, insanlığın sorunlarını çözmek için kullanılmamaktadır. Mevcut anlayışların gölgesinde bugün neredeyse hiç kimse “*bu vahiy gerçeğin ta kendisidir*” diyememektedir.

İnsanlığın yol göstericisi O Muazzez Vahyi, tarihin bir döneminde Resul aracılığıyla, aymaz topluluklara laf yetiştirmeye indirgeyen öğreti ve çıkarımlar, maalesef halen geçerlidir.

Bugün yarattıklarına; Allah’ın başlangıçtan sonuna kadar değişmeyen temel kaideler üzerinden **eksiksiz yol gösterecek ve başka bir kaynağa muhtaç bırakmayan bir kitap göndermiş** olabileceğine inanmayan anlayış hakimdir.

Yaratılmış olan birilerinin sözleri, yüzlerce yıl sonrasını aydınlatan ve ışığı sönmeyecek özlü sözler olarak kabul edilebilirken, kâinatın yaratıcısının vahyinin kimilerince, yalnızca tarihin belli dönemini aydınlatabilecek kapasitede görülmesi tam bir zihin yamulmasıdır!..

Gelinen bu inanç zemininde çoğunluk; üstelik inandığını beyan ettiği Son Vahyin eksik bıraktığı kısımlar olduğunu ve bu boşlukların önceki kitapların elimizdeki bilgileriyle doldurulmasını meşru kabul etmektedir. Bu zihniyete sürüklenenlerin asla Kur'an yeter demeye hakları olamayacağı açıktır.

Hasan Mustafa Arslan

[1] Sözü edilen görüşlere kesinlikle katılmadığımız yazının genelinden anlaşılacaktır. Ancak burada yine de belirtmiş olalım.

[2] Bu konuda bir görüş, söz konusu döndürmenin Davud as zamanında olduğu şeklindedir. İlk kible Kâbe'dir. Beyt-i Makdis'e, Davut aleyhisselam zamanında çevrilmiştir (II. Samuel, 24/16-25).

Bkz. Süleymaniye Vakfı Yayınları Bakara Suresi, A. Bayındır – yayın no19 sh.77, dipnot no121 (Ayrıca 2/143 meali 5. Dipnot

– <https://suleymaniyevakfimeali.com/Meal/Bakara.htm#143>)

[3] Aslında kafalar buralardan itibaren döndürülmeye başlanmıştır. Zira temellerini olarak çevrilen (الْقَوَاعِدُ) el kavaid kelimesi, “temel olan belirleyici kuralları” ifade etmek için kullanılır. Örneğin “dinin akaidi” de aynı kelimedir. Ancak ayetteki kullanım çoğuldur. Onun içinde tüm mealler bunu “temelleri” diyerek çevirmek zorunda kalmıştır. Oysa bir binanın temelleri değil sadece bir tane temeli olabilir. Diğer yandan çok iyi bilinmektedir ki Haccın menasikleri insanlığa İbrahim as ile aktarılmıştır. Onlarca ayetle sabit olan bu durumun ısrarla o yapının fiziki temeline hamledilmesinin sorumluluğu, bunu sorgulamayanlara aittir.

[4] Bkz. Kur'an, Ali İmran 3/97

[5] SEFİH (السفيه) Ergenlik çağına ulaşmış ve temyiz gücüne sahip olmakla birlikte harcamalarındaki ölçsüzlük sebebiyle kısıtlı sayılan kimse.

[6] Bkz. Kur'an Ali İmran 3/97

[7] Bkz. Kur'an, Bakara 2/42; Ali İmran 3/71

[8] Bu cümleye itiraz edenler çıkabilecektir. Onlara Ali İmran 3/97 ayetinin orijinal metninden ilgili kelimeye bakmalarını tavsiye ederiz. (النَّاسُ جُجُ النَّيْتِ)